

Avaluació de la incorporació d'educadores i educadors socials als centres educatius durant el curs 2020/21

Col·lectiu professional d'Educació Social i Escola del CEESC
Juliol 2021

COL·LEGI D'EDUCADORES
I EDUCADORS SOCIALS
DE CATALUNYA

Sumari

	1
Introducció	3
Plantejament i dades inicials	4
Incorporació accidentada	5
Capital humà	6
Rendibilitat social	7
La nova figura i la seva funció social	13
Satisfacció general de les direccions	16
Resum i algunes conclusions	19
ANNEXOS	21
1. Informació per contextualitzar	21
2. Enquesta per a educadores i educadors en actiu als centres educatius	23
3. Enquesta per a direccions	27

Introducció

El curs 2020-2021 ha sigut el primer curs que s'incorporava oficialment la figura professional de l'Educació Social a centres educatius públics d'arreu de Catalunya¹.

Concretament, el Departament d'Educació ha incorporat 75 educadors i educadores socials en centres declarats de màxima complexitat, argumentant la incorporació com a pla de xoc per a l'abordatge de les desigualtats, per entomar les conseqüències de la COVID-19 allà on més es necessités.

Des del Col·lectiu Professional d'Educació i Escola del CEESC s'ha cregut necessari realitzar una avaluació de la feina feta per part d'aquests educadors i educadores socials i de conèixer també el nivell de satisfacció dels equips directius vers aquest nou perfil dins les escoles i instituts.

L'objectiu de l'estudi és copsar i avaluar la incorporació d'aquests 75 professionals durant aquest curs i mostrar les primeres dades i resultats que visibilitzin la tasca d'importància crucial que poden fer les educadores i els educadors socials als centres educatius. Però, sobretot, per confirmar la importància de la seva incorporació plena al sistema educatiu català, per reflexionar com la professió pot millorar la seva funció ajustant-la a les necessitats educatives dels centres i a la projecció de l'educació en general.

Per tal d'elaborar aquest estudi s'ha creat un grup "d'avaluació i impacte", format per una educadora i dos educadors socials en actiu als centres educatius i per un membre de l'equip tècnic del CEESC.

Del grup de treball va néixer la proposta d'elaborar dues enquestes; una dirigida als 75 educadors i educadores socials en actiu d'aquest primer curs i una altra per als equips directius dels centres educatius on s'hi han incorporat.

L'enquesta dirigida als professionals de l'educació social recull respostes al voltant del dia de l'arribada a les escoles, de les característiques del treball exercit, de les funcions i àrees d'intervenció on més èmfasi s'ha fet, o del número d'alumnes i famílies ateses. D'altra banda, l'enquesta cap als equips directius preguntava al voltant del nivell de satisfacció de les direccions cap a aquesta nova figura professional als centres educatius o sobre si voldrien tornar a comptar-hi.

Els següents resultats ens permeten tenir una visió sobre l'impacte i la projecció que la figura de les educadores i educadors socials té en la comunitat educativa.

¹ Fins ara la figura de l'educador/a social s'ha introduït de manera puntual. Breu explicació a l'apartat "L'educació social a l'escola l'estat espanyol" dels Annexos (pàg. 21).

Plantejament i dades inicials

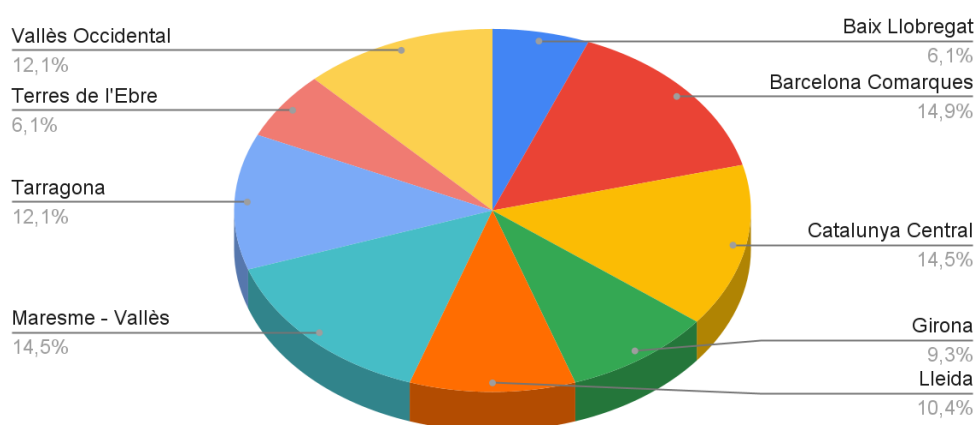
Del 26 de maig a l'11 de juny es van enviar dues enquestes adreçades (1) als 75 educadors i educadores socials que durant aquest curs han estat treballant a centres educatius d'alta complexitat de tot Catalunya, contractats a través de la convocatòria que va fer el Departament d'Educació al juliol de 2020² i (2) a les direccions d'aquests centres educatius. Per tant, l'univers de les enquestes era de 150 persones: 75 educadors/ores socials i 75 directors/ores dels 75 centres educatius d'alta complexitat.

A les educadores i els educadors socials se'ls va fer arribar l'enquesta a través d'un grup de WhatsApp, creat a iniciativa seva, on hi participa la gran majoria, i un avís per correu electrònic a una part del grup quan finalitzava el termini per omplir l'enquesta. Aquesta difusió s'ha acompanyat de vídeos informatius. A les direccions se'ls van enviar dos correus electrònics, amb la possibilitat que rebessin l'enquesta a través de l'educador/a social que treballava al centre corresponent.

Més de la meitat de les persones enquestades van respondre en tots els casos: 39 professionals (52%) i 48 direccions (64%). La diferència en la participació a les enquestes (+12% per part de les direccions) pot venir, entre altres factors, per l'extensió de l'enquesta, el volum i la concreció de dades en el cas de la dels professionals. Mentre que a les educadores i els educadors socials se'ls van plantejar qüestions amb l'objectiu de recopilar dades i recollir l'impacte de la feina feta, l'enquesta per a les direccions estava dissenyada, sobretot, per copsar-ne el nivell de satisfacció general.

A la següent gràfica observem la participació d'educadores i educadors socials per les nou delegacions on hi havia els centres:

Participació per delegacions

² Convocatòria EDU/1991/20 - 75 educadors/es socials, B-18.

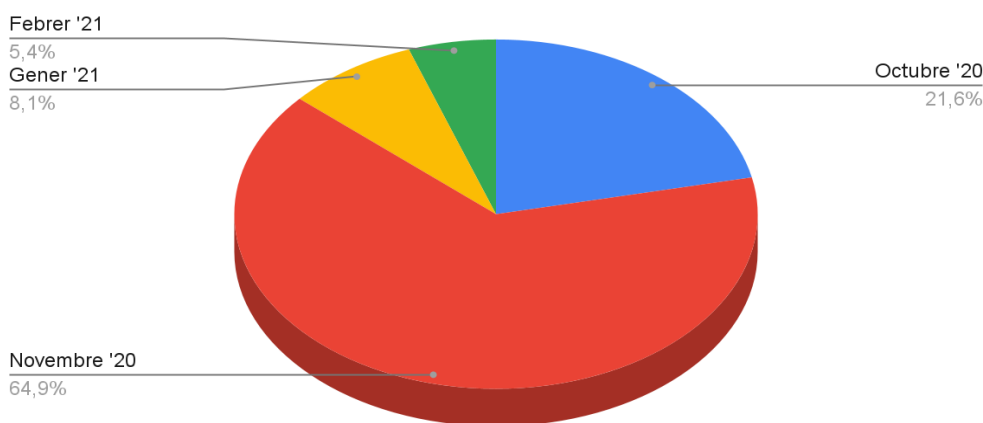
Incorporació accidentada

El gruix de professionals de l'Educació Social que han respost l'enquesta s'han incorporat al seu lloc de feina al mes de novembre.

Tot i això, els equips directius no manifesten massa problemes a l'hora d'incorporar a l'equip educatiu els educadors i educadores socials respectius.

A la següent gràfica observem que la majoria s'hi van incorporar un cop iniciat el curs escolar:

Precentatges d'incorporació per mesos

Quan preguntem a les direccions dels centres educatius sobre “Quin tipus de dificultats o problemes heu tingut a l'hora de la incorporació?”, entre algunes (poques) situacions particulars, trobem que les dificultats o problemàtiques més comunes que ens han apuntat han estat vinculades al tipus de funcions i tasques que el professional havia de fer al centre educatiu; a l'arribada a “mig curs” del professional; al desconeixement de la figura professional de l'educador/a social, o la confusió de rols professionals entre TIS i educador/a social.

D'altra banda, si ens fixem en els aspectes organitzatius apuntats per les educadores i educadors socials, s'identifica una indefinició quant a la jornada laboral, distribució horària, nombre d'hores dedicades a l'atenció directa, reunions i/o espais de coordinació, treball intern i/o personal, formació, seguiment del pla de treball...

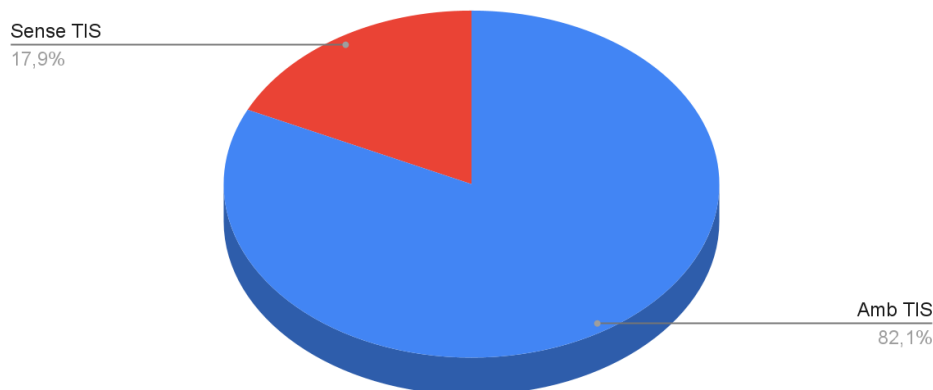
També s'hi ha detectat el desenvolupament de funcions -tant en l'horari lectiu com fora d'aquest- no subjectes a necessitats i/o demandes concretes ni puntuals, totalment desvinculades i descontextualitzades de l'exercici de les funcions i competències professionals pròpies de la figura de l'educador/a social.

Cal destacar, doncs, que **la definició dels aspectes organitzatius d'aquesta nova figura és clau per tal de poder fer una bona planificació que alhora repercuteixi positivament en la qualitat de les intervencions d'aquests professionals.**

Capital humà

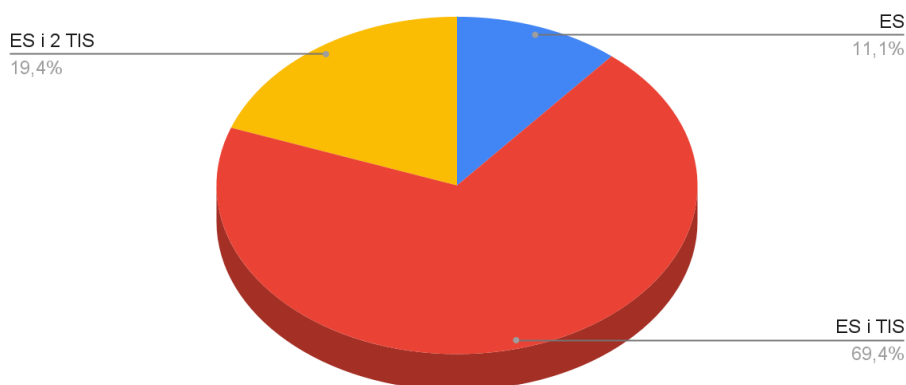
A través de les respostes dels 39 educadors i educadores socials, observem que un bon gruix de centres on s'han incorporat educadores i educadors socials ja disposaven, en finalitzar el curs 2019/20, de tècnic o tècnica d'integració social (TIS):

Centres amb TIS en finalitzar els curs 2019-2020

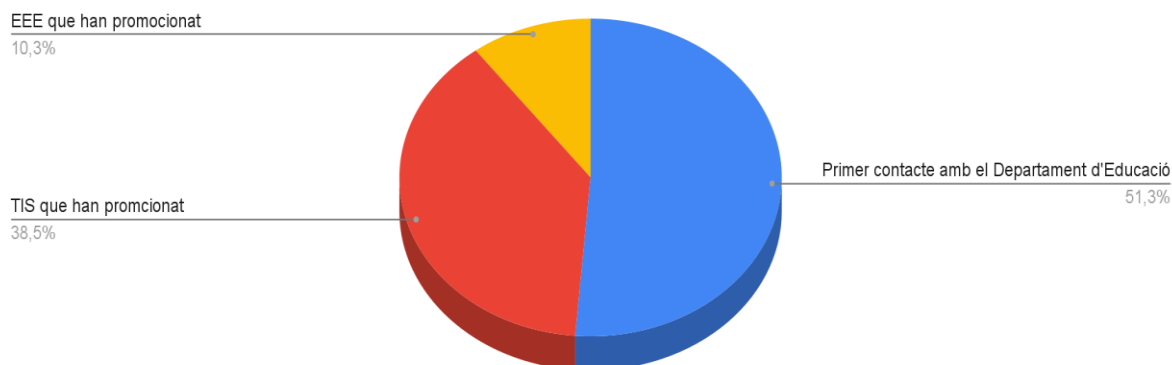
Durant el curs 2020/21, la figura professional de l'educador/a social ha conviscut majoritàriament amb la de TIS; en altres centres, amb més d'un TIS que s'hi ha sumat aquest curs. A la resta, i minoria, només hi ha hagut un educador/a social. Aquesta altra gràfica ens permet observar quina ha estat l'evolució i composició dels centres a finals d'aquest curs:

Centres amb ES i TIS en finalitzar el curs 2020-2021

Finalment, i en la següent gràfica, comprovarem que una mica més de la meitat de les educadores i els educadors socials que han respost l'enquesta, 20, eren nous dins el sistema educatiu o del Departament d'Educació (51,28%); la resta ja tenia experiència com a TIS, 16 (38,46%), o havien exercit d'educadors/ores d'educació especial, 4 (10,26%).

Trajectòries d'educadors i educadors socials

A nivell organitzatiu, la incorporació dels educadors i les educadores socials ha estat rellevant per complementar i donar continuïtat a la feina que es venia realitzant. Una bona part dels centres educatius on s'han incorporat ES ara ja disposen d'un "equip social" o "d'atenció social" amb ES i TIS. Aquesta realitat de diferents escoles d'alta complexitat a Catalunya, genera escenaris i horitzons professionals que caldrà anar abordant amb l'objectiu que la rendibilitat social de la figura de les educadores i els educadors socials es consolidi, d'acord amb les seves funcions i competències professionals.

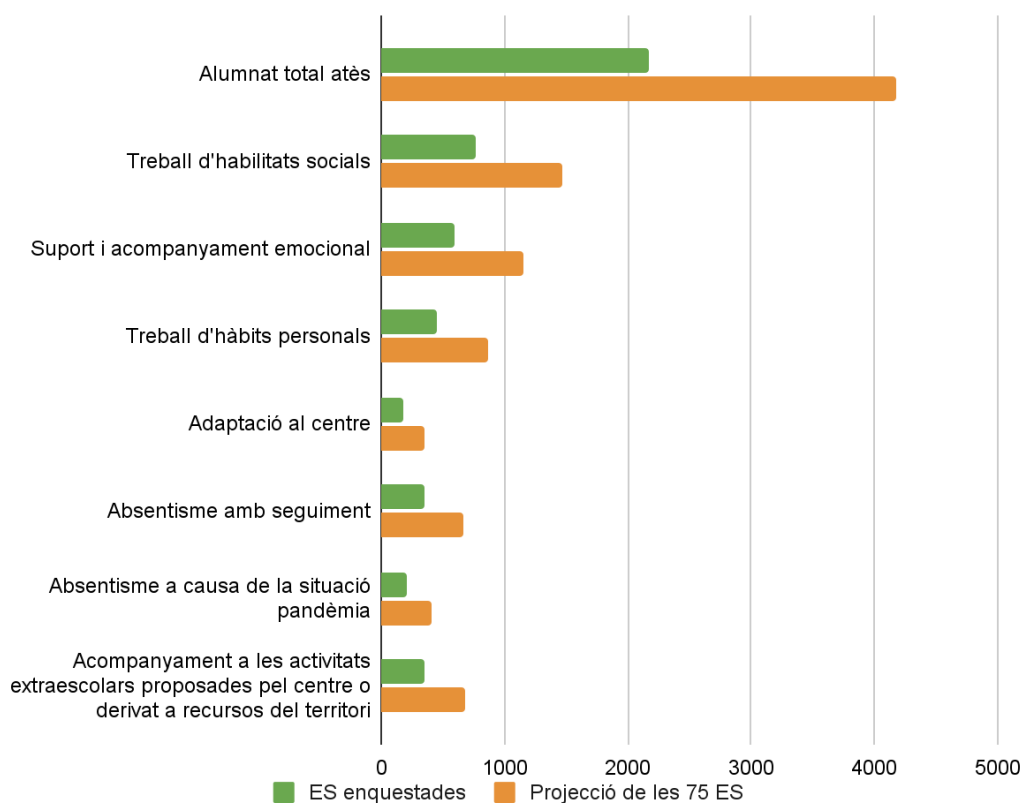
Rendibilitat social

L'enquesta per a ES abordava la quantitat de treball fet durant aquest curs i es distribuïa en quatre dimensions: l'alumnat, les famílies, el centre educatiu i el professorat, i la comunitat. Fent-ne una primera lectura, podem extreure les següents dades generals de població atesa.

Pel que fa a la **primera dimensió -l'alumnat-**, durant aquest curs 2020/21, el total de professionals que han respost l'enquesta (39) han atès més de 2.000 alumnes, hi han treballat habilitats socials, hàbits personals, l'adaptació al centre, l'acompanyament emocional, l'acompanyament a recursos... A més, s'ha fet un seguiment a més de 300 alumnes absentistes, dels quals 200 ho eren a causa de la COVID-19.

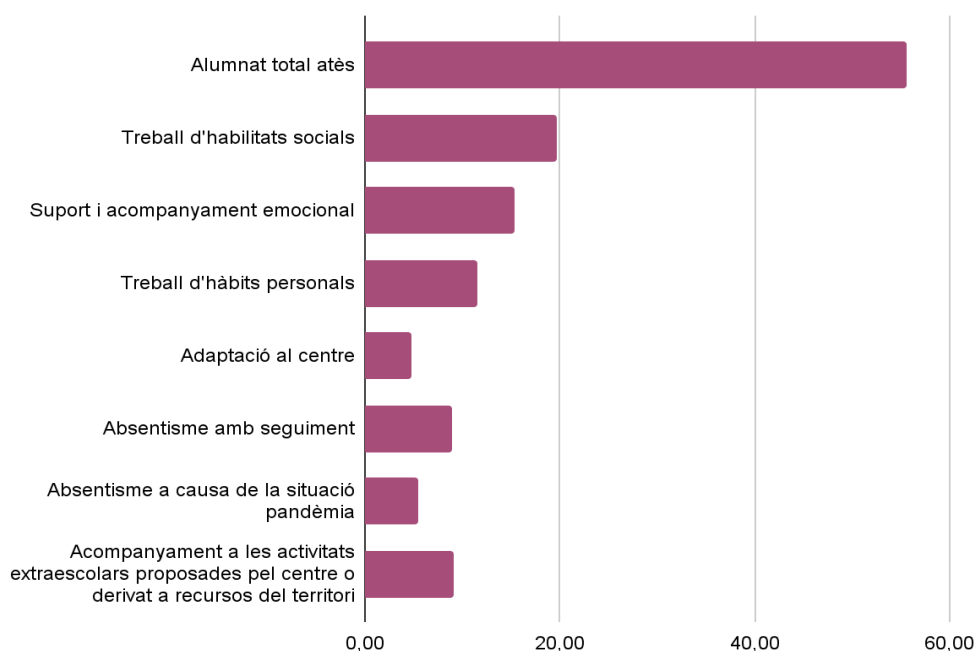
A la següent gràfica observem, per un costat, el nombre d'alumnat atès per les persones que han respost l'enquesta, i, per l'altre, la projecció del total de la feina que pot haver estat feta pels 75 educadors i educadores socials contractats aquest curs.

Nombre d'alumnat atès i projecció de la feina feta.

En la següent gràfica destaquem el nombre d'alumnat atès per l'educador/a social en aquest curs. Estem parlant de **56 alumnes per educador/a**.

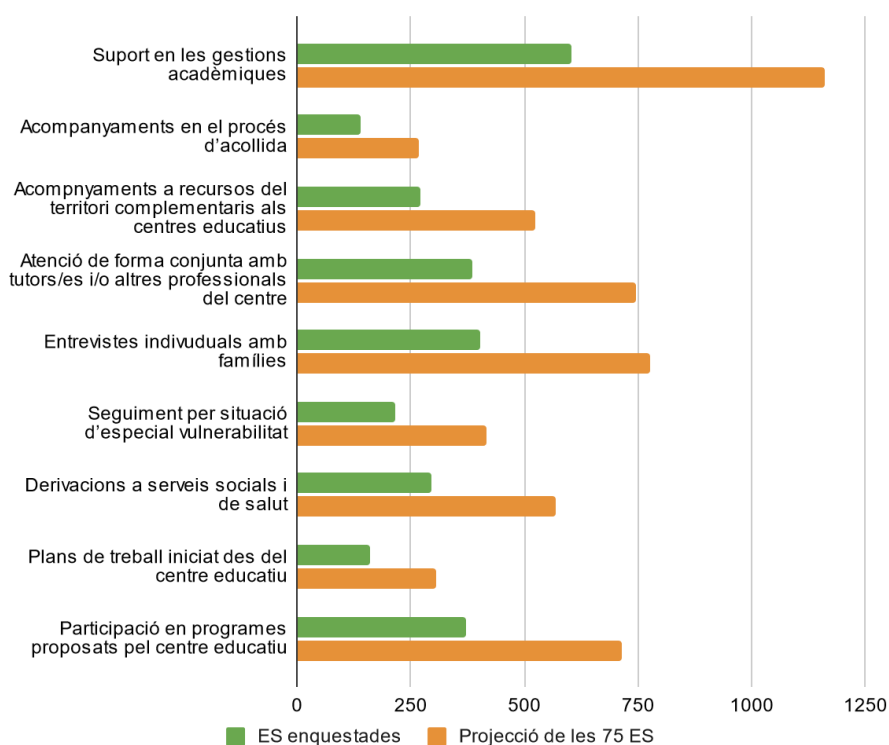
Nombre d'alumnat atès per educadora o educador social

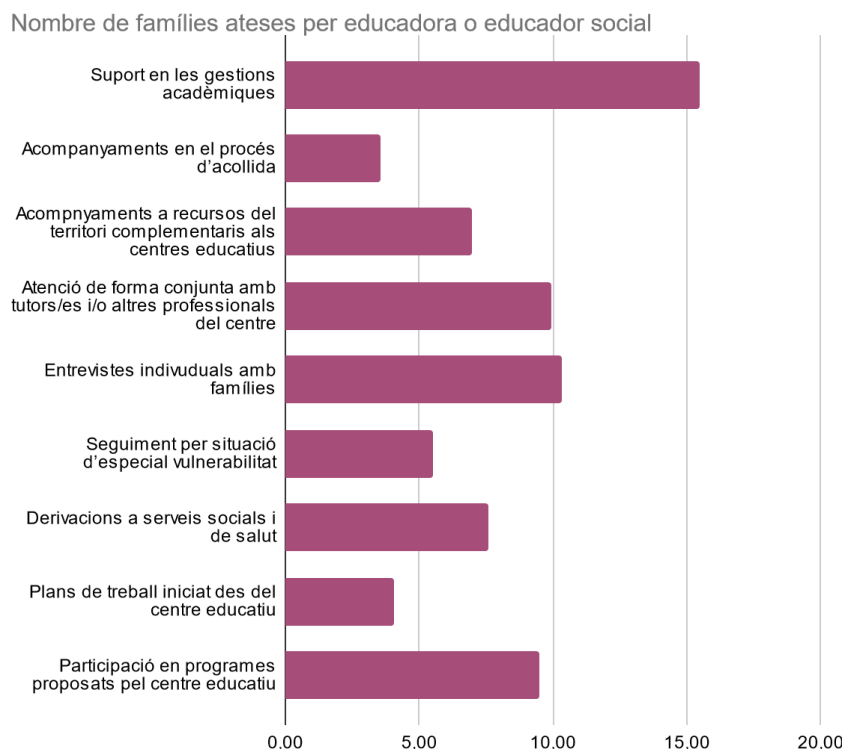
Sobre **la segona dimensió -les famílies-**, més de 600 han rebut suport en les gestions acadèmiques. Més de 130, en el procés d'acollida a l'escola. Més de 270 han estat acompanyades a recursos del territori complementaris als centres educatius. **Hi ha hagut més de 210 casos de famílies en seguiment per la situació d'especial vulnerabilitat i més de 290 derivades a serveis socials i de salut.**

A la següent gràfica podem veure de forma detallada el nombre de famílies ateses en funció del suport que requereixen en els diferents processos; i la projecció del que pot haver estat la feina feta pel total de 75 professionals de l'educació social en relació amb les famílies ateses.

Nombre de famílies ateses i projecció de la feina feta.

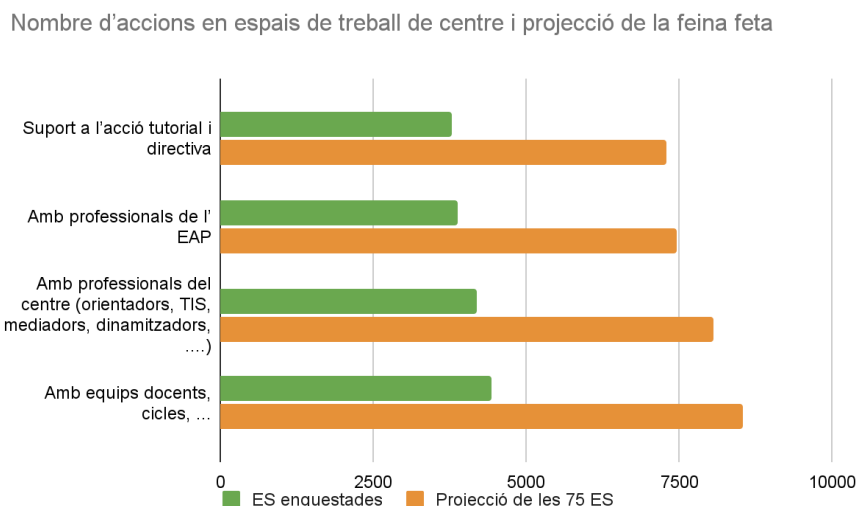

I a continuació, la mitjana de famílies ateses per l'educador/a social i per diferents situacions. A destacar, per exemple, la mitjana d'entre 15 i 16 famílies ateses per gestions acadèmiques:

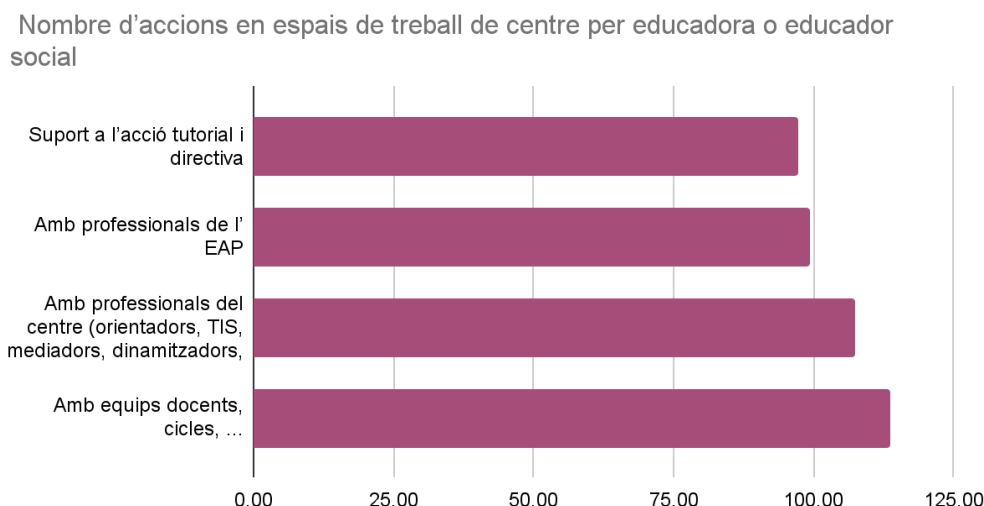

A **la tercera dimensió, a l'entorn del centre i del professorat**, que té relació amb els espais de treball que ha tingut l'educador/a social dins del centre i amb la resta d'equips de treball, ens trobem que **s'han realitzat de forma general i amb una freqüència setmanal/quinzenal, per exemple, més de 3.700 accions de suport a l'acció tutorial i directiva al llarg d'aquest curs**. I que s'hi han generat més de 10.000 accions amb tutors i tutores, equips docents/cicles, equips directius, equips d'atenció psicopedagògica, departaments d'orientació, promotors i mediadors escolars, dinamitzadors de centre, departaments d'orientació, etc.

A la gràfica, com en els apartats anteriors, podem veure les dades recollides a l'enquesta i la projecció vers la feina feta pel total dels 75 professionals:

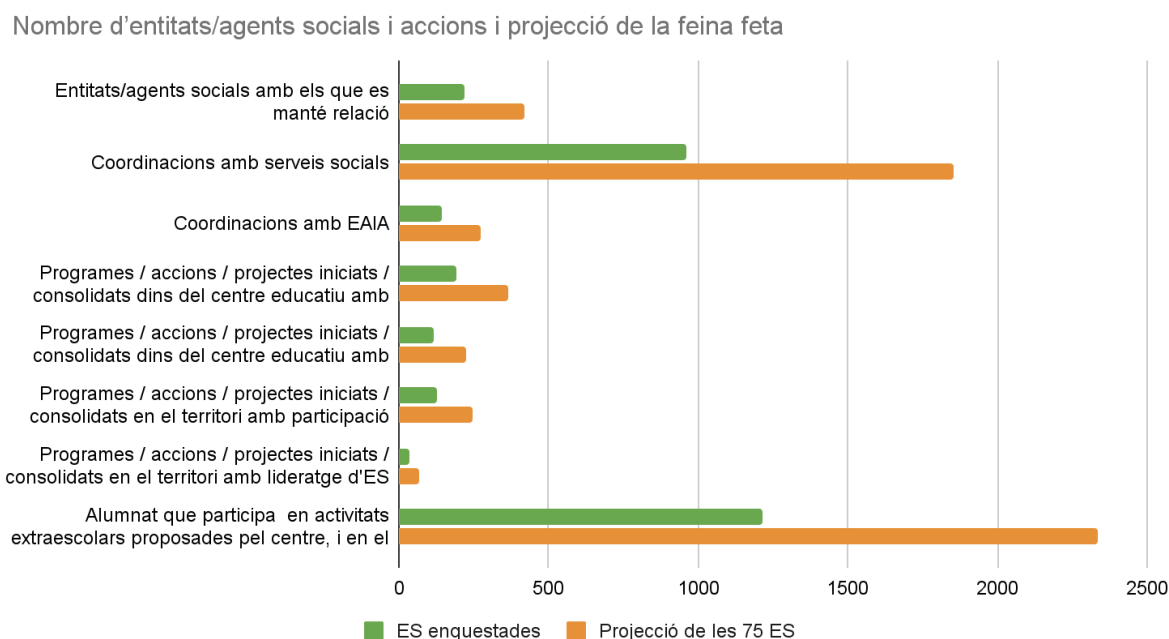

I en aquesta gràfic, es poden veure les dades en funció de la mitjana d'accions en espais de treball de centre per educador/a social:

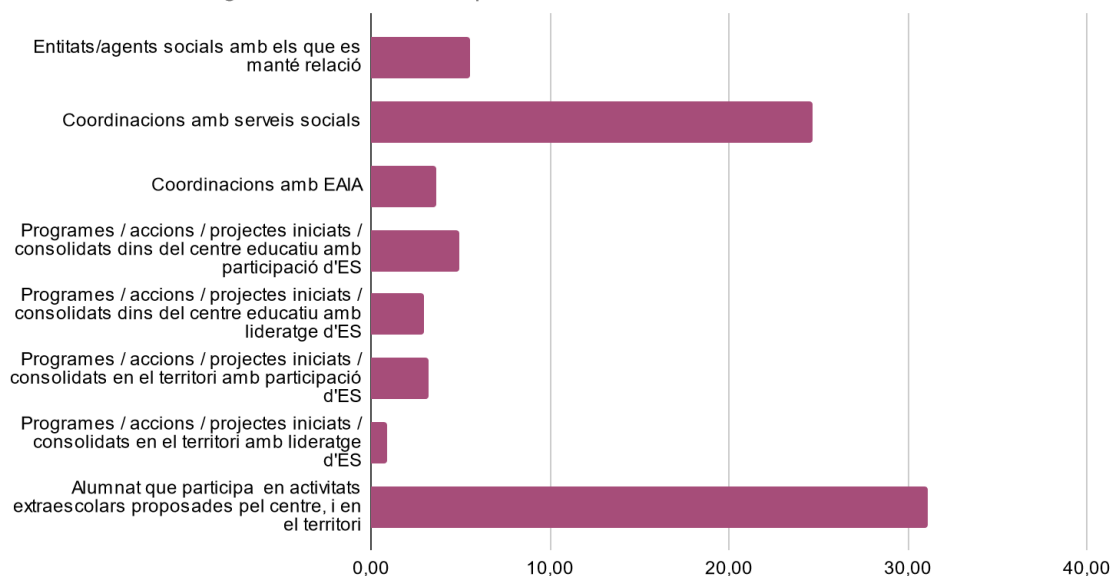
I en relació amb **la quarta dimensió -la comunitat-**, s'han comptabilitzat les xarxes que s'han fet i el teixit comunitari que s'hi ha abordat. **S'ha mantingut relació amb més 210 entitats i agents socials. S'han establert més de 900 coordinacions amb serveis socials bàsics i més de 140 coordinacions amb equips d'atenció a la infància l'adolescència.** S'ha participat en més de 190 projectes en el marc dels centres educatius i més de 120 en el territori. S'han liderat més de 110 projectes en el marc dels centres educatius i més de 30 en el territori. **S'ha participat en aconseguir que més de 1.200 alumnes estiguin vinculats a activitats extraescolars proposades des dels centres educatius.**

A continuació, la gràfica amb les dades recollides i la projecció del que pot haver estat la feina feta pel total dels 75 professionals de l'educació social:

I la mitjana d'entitats i agents socials amb els quals s'ha tingut relació i d'accions vinculades per cada educador/a social:

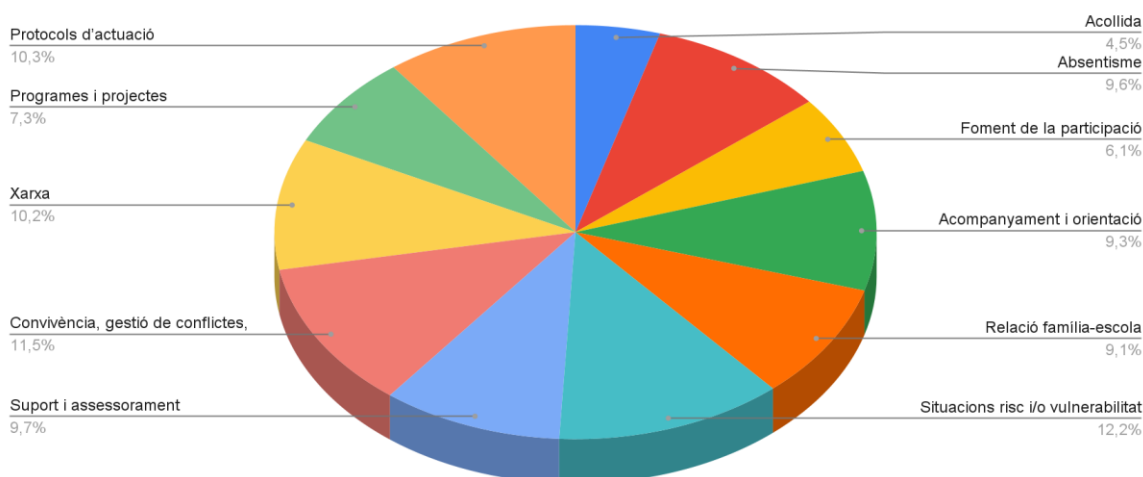
Nombre d'entitats/agents socials i accions per educador o educador social

Aquesta primera lectura s'ha de contextualitzar en el desenvolupament de les funcions per part dels educadors i educadores socials que podem comprovar en el següent punt. Per un altre costat, les àrees d'intervenció que ens apunten les 39 persones que han respost l'enquesta i que engloben una bona part del resultat del treball dut a terme durant aquest curs, de major a menor incidència, són:

- Situacions de risc i/o de vulnerabilitat
- Convivència, gestió de conflictes, mediació...
- Protocols d'actuació (maltractament, assetjament escolar...)
- Xarxa (mapeig, participació, derivacions, coordinacions...)
- Suport i assessorament (tutors/es, equips docents, cicles, equip directiu...)
- Absentisme
- Acompanyament i orientació (alumnat i famílies en transicions educatives, etapes vitals, recursos...)
- Relació família-escola (integració i atenció a la diversitat cultural...)
- Programes i projectes (disseny, planificació, implementació, intervenció...)
- Foment de la participació (alumnat, AFA/AMPA...)
- Acollida

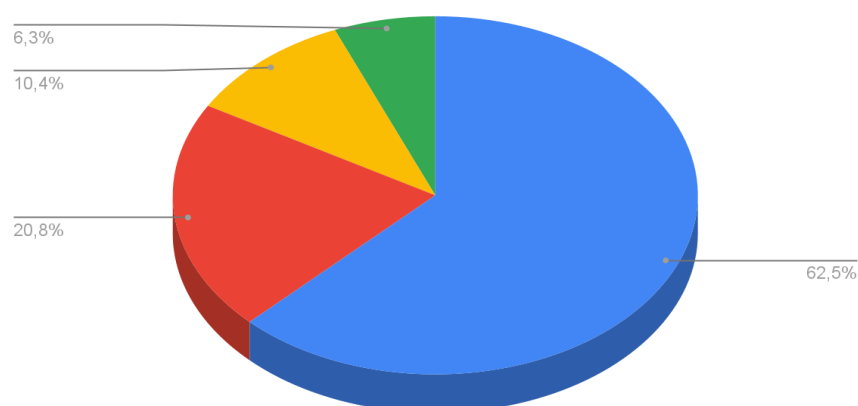
Àrees d'intervenció

La nova figura i la seva funció social

Quan preguntem a les direccions dels centres educatius sobre si l'educador/a social complementa, afegeix o ajuda en les funcions de l'escola, els fem seleccionar una de cinc respostes possibles. La més escollida, amb un 62,5%, és la de **Genera nous escenaris vers una educació més integral per part dels centres educatius, amb un seguiment a l'alumnat i a les famílies vulnerables més acurat**, seguida de la resposta **Ajuda a les funcions que ja té l'escola, amb una mirada més social**, amb un 20,8%. La que ningú valora respondre és la de "No complementa, ni afegeix ni ajuda".

Creus que l'ES complementa?

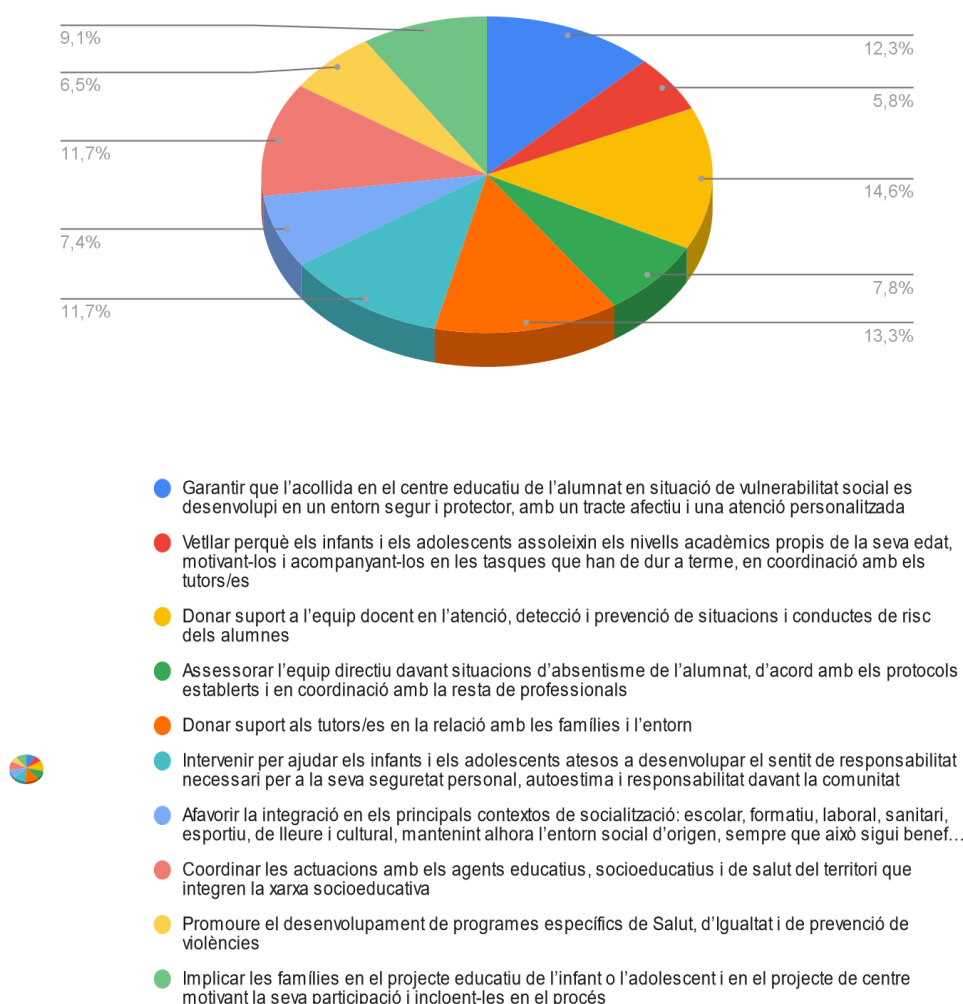
- Genera nous escenaris vers una educació més integral per part dels centres educatius, amb un seguiment a l'alumnat i a les famílies vulnerables més acurat.
- Ajuda a les funcions que ja té l'escola, amb una mirada més social.
- Complementa la funció de l'escola que és la d'educar a l'alumnat.
- Necessitem més temps per saber quin potencial pot tenir l'ES per les funcions i el dia a dia de l'escola.

A les dues enquestes, tant per a direccions com per a educadores i educadors socials, es preguntava sobre les funcions exercides als centres educatius per part d'aquesta nova figura professional, a partir de les deu funcions que es plantejaven des del Departament d'Educació.

Per un costat, els equips directius dels centres havien de marcar les diferents funcions que creien que havien assumit les educadores i els educadors socials aquest primer curs. I hi havia també l'opció de "No li ha estat delegada cap d'aquestes funcions", que no va marcar ningú. Les tres primeres funcions més votades són:

- **Donar suport a l'equip docent en l'atenció, detecció i prevenció de situacions i conductes de risc dels alumnes.**
- **Donar suport als tutors i tutores en la relació amb les famílies i l'entorn.**
- Garantir que l'acollida en el centre educatiu de l'alumnat en situació de vulnerabilitat social es desenvolupi en un entorn segur i protector, amb un tracte afectiu i una atenció personalitzada.

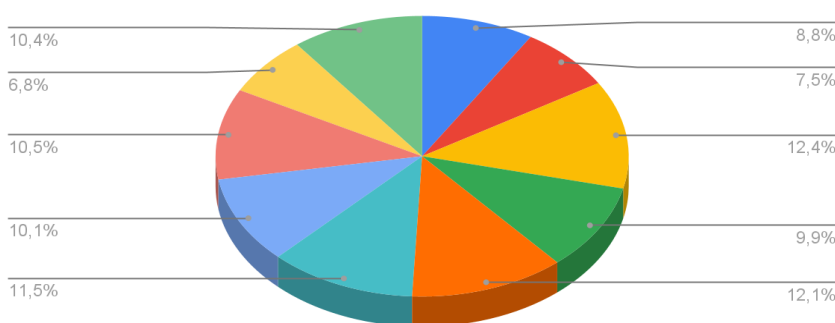
Funcions delegades a educadores i educadors socials

A les educadores i als educadors socials també se'ls va preguntar sobre les seves funcions als centres, però de manera diferent. De les deu funcions havien de puntuar de l'1 al 5, de menor a major, el seu grau de prioritats o de major incidència. Aquestes són les tres primeres funcions més puntuades:

- **Donar suport a l'equip docent en l'atenció, detecció i prevenció de situacions i conductes de risc dels alumnes.**
- **Donar suport als tutors i tutores en la relació amb les famílies i l'entorn.**
- Intervenir per ajudar els infants i els adolescents atesos a desenvolupar el sentit de responsabilitat necessari per a la seva seguretat personal, autoestima i responsabilitat davant la comunitat.

Funcions amb major incidència per part de les educadores i educadors socials

- Garantir que l'acollida en el centre educatiu de l'alumnat en situació de vulnerabilitat social es desenvolupi en un entorn segur i protector, amb un tracte afectiu i una atenció personalitzada
- Veïllar perquè els infants i els adolescents assolixin els nivells acadèmics propis de la seva edat, motivant-los i acompanyant-los en les tasques que han de dur a terme, en coordinació amb els tutors/es
- Donar suport a l'equip docent en l'atenció, detecció i prevenció de situacions i conductes de risc dels alumnes
- Assessorar l'equip directiu davant situacions d'absentisme de l'alumnat, d'acord amb els protocols establerts i en coordinació amb la resta de professionals
- Donar suport als tutors/es en la relació amb les famílies i l'entorn
- Intervenir per ajudar els infants i els adolescents atesos a desenvolupar el sentit de responsabilitat necessari per a la seva seguretat personal, autoestima i responsabilitat davant la comunitat
- Afavorir la integració en els principals contextos de socialització: escolar, formatiu, laboral, sanitari, esportiu, de lleure i cultural, mantenint alhora l'entorn social d'origen, sempre que això sigui benef...
- Coordinar les actuacions amb els agents educatius, socioeducatius i de salut del territori que integren la xarxa socioeducativa
- Promoure el desenvolupament de programes específics de Salut, d'Igualtat i de prevenció de violències
- Implicar les famílies en el projecte educatiu de l'infant o l'adolescent i en el projecte de centre motivant la seva participació i incloent-les en el procés

En aquest punt podem comprovar una coincidència significativa en les funcions delegades i les exercides durant aquest curs 2020/21. Els equips directius creuen que els professionals han assumit aquestes funcions i els educadors i les educadores consideren que són les funcions a les quals han donat més prioritats. Es tracta d'aquestes aquestes dues:

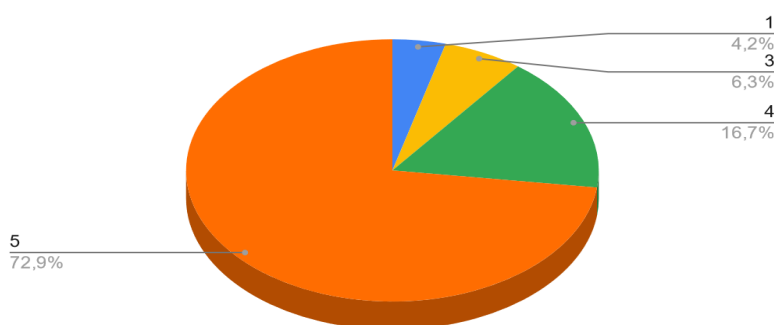
- **Donar suport a l'equip docent en l'atenció, detecció i prevenció de situacions i conductes de risc dels alumnes.**
- **Donar suport als tutors i tutores en la relació amb les famílies i l'entorn.**

Aquest fet ens pot assenyalar que **durant aquest curs, als centres, s'ha tingut clar qui s'ocupava de les tasques de tipus més social sobre alumnes, famílies i el seu entorn**. Les dues funcions apel·len a abordar, en coordinació amb l'equip docent, les diverses problemàtiques que poden sorgir amb alumnes i les relacions amb el seu entorn, la família i la comunitat. **La mirada, punt de vista o perspectiva de les educadores i educadors socials s'ha tingut en compte per entendre l'espectre social de l'alumnat i les famílies.**

Satisfacció general de les direccions

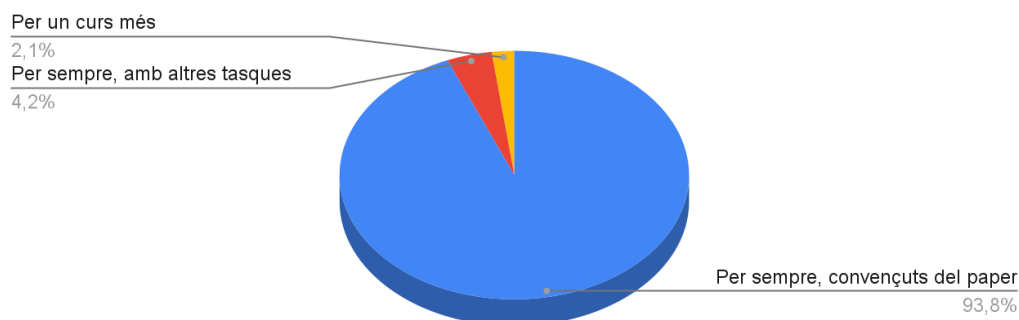
De l'enquesta a les direccions hem de destacar, sobretot, que **la gran majoria, un 89,6%, posa una nota molt alta (5 = gairebé un 73%) o alta (4 = 16,7 %) al treball fet per les educadores i els educadors socials aquest curs a les escoles.**

Nota a les educadores i educadors socials

I la pràctica majoria (97,95%) sol·licitaria tenir per sempre l'educador/a social a l'escola o centre educatiu. El 93,8% apunten a la resposta contundent de *"Per sempre, estem convençuts del paper que hi té dins de l'escola"*. I un 4,2 % manifesten *"Per sempre, encara que creiem que podria tenir altres tasques i un altre paper"*. Les altres dues respostes que es podien escollir eren *"Per un curs més i veure què passa"*, que la va escollir 1 persona (2,1%). I la que no va escollir ningú: *"No, mai més i per diferents motius"*.

Sol·licitaries tenir a l'equip una educadora o educador social

Per acabar aquest bloc, deixàvem marge per a les observacions que es volguessin fer sobre la figura professional, de manera lliure, sense indicacions. La primera sorpresa és que la meitat de les persones enquestades (24 de 48) van apuntar diferents aportacions, comentaris i opinions que podem agrupar en tres tipus:

Missatges d'agraïment i satisfacció vers l'educador/a social que ha treballat durant el curs 2020/21:

Són un total d'11 missatges -quasi la meitat de les observacions- que s'han centrat en el professional que se'ls havia assignat i la seva tasca i relació amb el centre educatiu, el professorat, l'alumnat, les famílies i la feina feta. Apunten a "la sort" que han tingut de tenir aquell professional, el seu "valor afegit" dins l'escola, que havia reforçat "l'equip social", que ja és una "figura imprescindible"... Alguns dels missatges apunten a la necessitat que l'educador/a social conegui el centre i el seu entorn, que repeteixi o que ha estat fàcil perquè ja coneixia el centre. En deixem tres d'exemple:

"Consideràriem molt positiu poder tenir la mateixa persona el curs vinent donat que ja ha fet vincle amb alumnes i famílies i coneix el funcionament de l'escola així com els seus projectes. Moltes gràcies."

"La seva incorporació a la nova funció ha estat molt fàcil perquè fins el curs passat era la TIS de l'escola i, en conseqüència, ja coneixia les diferents situacions."

"La meua valoració és molt positiva, però gran part és per la persona en concret que ocupa el lloc... És una gran professional disposada sempre a col·laborar, sense por de sortir al barri, sense problemes per fer gestions fora de l'horari escolar... un 10 com a ES i com ha persona."

Missatges que vinculen l'àrea social i la tipologia de centre d'"alta complexitat", les funcions, les tasques i el sentit de l'educador/a social a les escoles:

Ens trobem amb 10 missatges (41,6% de les observacions), que apel·len a la necessitat de la figura en escoles d'alta complexitat (6 de 10 escriuen explícitament aquesta tipologia de centres). La majoria la creuen imprescindible i que es mantingui en aquests centres *"per treballar la part social i afavorir la integració de les famílies en l'entorn escolar"*. O perquè *"la mirada des de la seva perspectiva social ens ajuda a prevenir i actuar davant situacions complicades que es generen contínuament amb l'alumnat i les famílies"*.

Alguns dels missatges incorporen també aspectes a tenir en compte en el model: *"L'educació passa pel treball en xarxa amb diferents professionals, un dels quals és l'educador/a social, n'estem convençuts"* o *"Fa falta al més aviat possible un equip social a totes les escoles i instituts amb funcions, retribucions i categories clares paral·lelament a l'equip docent per afrontar la situació social i educativa de l'actualitat"*; en l'organització del treball *"cal que hi hagi indicacions i pautes més clares des de l'administració i també coneixement, per part dels professionals que s'han d'incorporar als centres, de la figura de l'educador als centres escolars"* o *"crec que és fonamental saber quin educador o educadora social ve a l'escola, ja que el caràcter, tarannà i manera de fer i de creure en l'educació i conèixer la tipologia de famílies és fonamental perquè el projecte funcioni."*

Missatges crítics vers els professionals assignats o amb l'experiència tinguda:

I per últim, hi ha hagut tres missatges crítics que reproduïm seguidament de manera íntegra. Com es pot comprovar, són tres situacions i problemàtiques diferents. El primer, crític amb la treballadora. El segon, sobre el desconeixement del paper de l'educadora o educador social a l'escola. I per últim, una incorporació desafortunada des de l'inici:

“Ha estat un curs dur, molt dur, i en molts moments l'educadora social que hem tingut al centre no ha ajudat a solucionar i resoldre qüestions i situacions en què hauria hagut d'intervenir com a agent facilitador, sinó que ha propiciat situacions i conflictes amb alumnes, docents, equip directiu i altres professionals que intervenen al centre (TIS), a les quals hem hagut de destinar molt de temps i energies, havent de deixar de banda l'atenció i la intervenció en altres necessitats i situacions complexes i urgents del dia a dia del centre.”

“Encara no sabem exactament quin paper té dins de l'escola. Si és un membre més de l'equip docent i/o professional que treballa des de la visió del centre (això és el què voldríem nosaltres) o és una professional externa que ve a fer la seva tasca dins del centre. Segur que es tracta de deixar temps per a tenir-ho tothom més clar.”

“L'educadora social es va incorporar a finals del primer trimestre. Va estar aproximadament dos mesos a l'escola i la resta del curs l'hem tingut de baixa i amb la seva plaça sense cobrir.”

Resum i algunes conclusions

El curs 2020/21 ha estat el primer on, oficialment, s'incorporava la figura professional de l'Educació Social a centres educatius de titularitat pública a Catalunya³. Han estat 75 professionals ubicats en centres declarats d'alta complexitat pel Departament d'Educació i que es troben arreu de Catalunya. Per tant, cal puntualitzar primer que **aquests professionals han treballat en centres que no han estat escollits a l'atzar, sinó que tenen unes característiques especials i on una bona part de l'alumnat i entorn presenten situacions desfavorides, en risc d'exclusió social**. Són centres que condicionen les tasques i funcions des d'un context d'intervenció pal·liativa i no de prevenció.

En segon lloc, **l'anàlisi, els resultats i l'impacte de la feina feta per part de les educadores i educadors socials en aquest tipus de centres també resta condicionada perquè la majoria es van incorporar un cop iniciat el curs escolar**.

I en tercer lloc, cal apuntar també que, en bona part d'aquests centres, la incorporació de les educadores i els educadors socials ha estat rellevant per complementar i donar continuïtat a la feina que es venia realitzant, ja que ja havien tingut el suport de treballadores i treballadors d'integració social (TIS) el curs anterior. D'altres, n'han afegit un més aquest curs i pocs són en els quals només hi ha una educadora o educador social. Cal tenir en compte, doncs, que, **acabat el curs, molts centres ja disposen d'un "equip social" o "d'atenció social" amb educadores i educadors socials i TIS**.

Tenint en compte aquestes premisses inicials i que van respondre les enquestes més de la meitat d'educadores i educadors socials (52%) i una gran part de directores i directors (64%), podem considerar que els resultats ens mostren un dibuix bastant ajustat a com ha anat aquest primer curs 2020/21.

La primera conclusió que es pot extreure es sobre la **rellevància cabdal i protagonisme exercit per part d'educadores i educadors en els aspectes socials i comunitaris de l'escola amb una quantitat de feina feta considerable en aquest sentit**

Quan es pregunta a les direccions per les funcions delegades o a les educadores i els educadors per les exercides comprovem que les dues primeres són aquestes: Donar suport a l'equip docent en l'atenció, detecció i prevenció de situacions i conductes de risc dels alumnes. I donar suport als tutors i tutores en la relació amb les famílies i l'entorn. Per un costat, les direccions creuen que els i les professionals de l'educació social a l'equip les han assumit i per l'altre, els educadors i les educadores socials consideren que són les funcions a les quals han donat més prioritat. Aquesta coincidència ens assenyalava que, **durant aquest curs, als centres, tothom tenia clar qui s'ocupava de les tasques de tipus més social sobre alumnes, famílies i entorn**. Les dues funcions apel·len a abordar, en coordinació amb l'equip docent, les diverses problemàtiques que poden sorgir amb alumnes i les relacions amb el seu entorn, la família i la comunitat. **La mirada, punt de vista o perspectiva de les educadores i educadors socials s'ha tingut en compte per entendre l'espectre social de l'alumnat i les famílies**.

La quantitat de feina feta per part de les educadores i els educadors socials durant aquest curs 2020/21 també demostra el seu paper fonamental en clau social sobre l'alumnat, les famílies, el centre i la comunitat. Els 39 educadors i educadores socials ens **apunten que les dues àrees**

³ Fins ara la figura de l'educador/a social s'ha introduït de manera puntual. Breu explicació a l'apartat "L'educació social a l'escola l'estat espanyol" dels Annexos (pàg. 21).

d'intervenció amb major incidència són les que tenen a veure amb situacions de risc i/o de vulnerabilitat. I de convivència, gestió de conflictes, mediació....

Si hi posem xifres als resultats, comprovarem que **cada educador/a**:

- Ha atès **56 alumnes**.
- Ha atès entre **15 i 16 famílies per gestions acadèmiques**.
- Ha fet un **seguiment a 6 famílies** i ha derivat **8 famílies a serveis socials o de salut**.
- Ha realitzat **97 accions de suport a l'acció tutorial** i directiva i fins a 114, en espais de treball amb tutors i tutores, equips docents/cicles i equips directius.
- Ha establert relació amb una mitjana de **6 entitats** i ha **realitzat 25 coordinacions amb serveis socials bàsics** i 4 amb EAIA.

En aquesta conclusió també s'hi arriba destacant el **gran nivell de satisfacció de les direccions cap a aquesta nova figura**. El **89,6% posen una nota molt alta** (5 = quasi 73%) o alta (4 = 16,7 %) **al treball fet per les educadores i els educadors socials aquest curs a les escoles**. I quasi la majoria (97,95%) també sol·licitaria tenir per sempre l'educador/a social a l'escola o centre educatiu.

La segona conclusió es remarcar una realitat a diferents escoles d'alta complexitat a Catalunya, on coexisteixen i treballen integradores i integradors socials amb educadores o educadors socials, que ja hi ha un "equip social" i que genera escenaris i horitzons professionals que caldrà anar abordant amb l'objectiu que la rendibilitat social de la figura de les educadores i educadors socials es consolidi als centres educatius, d'acord a les seves funcions i competències. I en un segon terme, que l'estabilitat dels equips i professionals per poder donar continuïtat al treball educatiu i la definició dels aspectes organitzatius d'aquesta nova figura als centres és clau per tal de poder fer una bona planificació que alhora repercuteixi positivament en la qualitat de les intervencions d'aquests professionals.

ANNEXOS

1. INFORMACIÓ PER CONTEXTUALITZAR

1.1. UNA MICA D'HISTÒRIA

Fins ara el Govern, a través del Departament d'Educació, han ignorat les reivindicacions que s'ha dut a terme des del CEESC.

- El Col·lectiu d'Educació Social i Escola del CEESC treballa des de 2014, en col·laboració amb altres entitats per la plena incorporació de la figura de l'educador social als centres educatius.
- El 17 de desembre de 2018 [el Parlament de Catalunya](#) va instar al Govern a *"Incorporar, dins dels equips docents dels centres de primària i secundària públics i concertats de Catalunya, un educador social que realitzi les tasques d'acompanyament als infants i adolescents, vetlli pel compliment dels protocols d'abús sexual o assetjament escolar i esdevingui un referent clar per als serveis socials comunitaris dins de l'escola"*.
- El febrer de 2019 es llença el [Manifest per a la incorporació de la figura de l'educadora i l'educador social als centres escolars](#), que compta amb més de 3.500 suports.
- El març de 2020, la COVID-19 posa de manifest, més que mai, la funció social de l'escola, la necessitat de que l'escola sigui equitativa i per a tothom així com la corresponsabilitat a establir entre escola, família, comunitat i territori. Cal fer una aposta decidida per l'acció socioeducativa i comunitària dels centres educatius. Per aquest motiu, el sistema educatiu de Catalunya ha de contemplar la necessitat d'incorporar altres figures professionals que, junt amb els equips docents i els equips d'assessorament i orientació psicopedagògic, impulsin un treball en el si dels centres, que impliqui, entre altres coses, l'abordatge sistemàtic de la complexitat, l'establiment de xarxes comunitàries, l'atenció a les desigualtats, la promoció de l'equitat educativa i la inclusió social, així com l'acompanyament socioeducatiu a infants i famílies a fi de compensar les situacions de major vulnerabilitat.
- El 18 de juny de 2020 el [Parlament va aprovar dues mocions on es demana la incorporació de la figura de l'educador/a social als centres educatius](#) de primària i secundària per al curs 2020-2021.
- El 14 de juliol de 2020 el Departament d'Educació va anunciar les directives pel curs escolar 2020-21, hem comprovat que, d'un total de 8.258 contractacions, d'entre les quals 1.960 són per desenvolupar el Pla de xoc contra les desigualtats, només 75 seran per a educadors/ores socials en centres d'alta complexitat.

1.2. L' EDUCACIÓ SOCIAL A L'ESCOLA L'ESTAT ESPANYOL

Els educadors socials estan regulats dins dels centres educatius a les comunitats d'Extremadura, Andalusia i Castella-la Manxa.

A Cantàbria, Galícia, Madrid i Canàries els trobem contractats per empreses del tercer sector o associacions de mares i pares.

A Catalunya, fins el curs 2020/21, la figura de l'educador/a social s'ha introduït a les escoles de manera molt puntual. Són casos que es donen gràcies, sobretot, a administracions locals i ajuntaments, que han apostat per aquesta figura, però, també, gràcies a les AMPA i AFA. En el cas de Barcelona, per exemple, hi un projecte de l'Ajuntament que ja que ha incorporat a educadors socials en algunes escoles, amb bons resultats.

Sobre la situació dels educadors socials al sistema educatiu català: Informe: "[Acció social i educativa en contextos escolars. Situació actual dels educadors socials i els tècnics d'integració social en el sistema educatiu de Catalunya](#)" (UOC, març 2019).

1.3. COL·LECTIU PROFESSIONAL EDUCACIÓ SOCIAL I ESCOLA DEL CEESC

Format per professionals de l'educació social. Data creació, juny 2014.

Durant aquest anys s'han dut a terme diferents tasques entre les que destaquen:

- Recerca de centres docents amb presència d'educadors i educadores socials, per tal de visibilitzar, compartir i reflexionar al voltant d'aquestes experiències;
- Treball conjunt amb altres entitats com la **Fundació Jaume Bofill** o la **Federació de moviments de renovació pedagògica de Catalunya** i es col·labora amb la Universitat Oberta de Catalunya entorn de la situació dels educadors i educadores socials a les escoles de primària i secundària de Catalunya, tant pel que fa als seus aspectes més quantitatius, com pel que fa a la seva dimensió més qualitativa i valorativa.
- S'ha consolidat un primer espai de diàleg mitjançant un Grup de treball Interuniversitari.
- Jornada "L'equip educatiu més enllà del docent: l'Educació social a l'escola" celebrada el 6 de juliol de 2017 a l'espai Francesca Bonnemaison de Barcelona ([més informació](#)).
- Jornada "L'Educació Social a l'Escola", celebrada l'11 de maig de 2019 a l'Espai Jove La Fontana de Barcelona ([més informació](#)).

2. ENQUESTA PER A EDUCADORES I EDUCADORS EN ACTIU ALS CENTRES EDUCATIUS

Aquesta és una enquesta dirigida només a les educadores i els educadors socials que treballen en centres educatius. Des del Col·lectiu d'Educació Social i Escola del CEESC volem avaluar com ha anat aquest primer curs on, de manera oficial, ens incorporàvem als centres educatius de titularitat pública d'arreu de Catalunya.

Sabem que la realitat dels centres és molt diversa i els resultats d'aquesta enquesta es mostraran com una aproximació general d'aquest curs. Les vostres respostes ens serviran per mostrar al Departament d'Educació la feina feta i detectar el valor afegit que hem donat en aquests centres educatius. Que esperem que ja siguin per sempre, perquè creiem que les educadores i els educadors socials hem vingut per quedar-nos.

La dedicació que hi posareu per respondre l'enquesta serà d'aproximadament 30 minuts. Però aquesta aportació pot valer molt per la consolidació de la nostra professió a l'escola.

Comptem amb tu!

Identificació

- A quin centre educatiu treballes?
- Etapa (desplegable amb opcions: Primària / Secundària / Institut-Escola)
- Quin dia et vas incorporar com a educador/a social?
- On treballaves abans? (TIS, Educador/a d'Educació Especial, soc nou/nova al Departament).
- El centre disposava de TIS amb anterioritat a la teva incorporació? Enguany s'han incorporat altres professionals del camp social? En cas afirmatiu, indica'n quins (TIS o ES).

Aspectes organitzatius:

- Temps setmanal dedicat a:
 - Atenció directa (amb l'alumnat, amb famílies, amb la comunitat).
 - Reunions (CAD, comissió social, reunió amb tutors/es equips docents, cicles...).
 - Treball intern / hores personals (agenda, registres, organització personal, coordinacions...).
 - Formació.
 - Coordinació amb l'equip directiu (seguiment del pla treball).
 - Altres (apuntar el que?).

Feina feta:

Entorn l'alumnat (primera dimensió):

- Amb quants alumnes has tractat?
- Amb quants alumnes has treballat les seves habilitats socials?
- Amb quants alumnes has fet suport i acompanyament emocional?
- Amb quants alumnes has treballat els seus hàbits personals?
- Amb quants alumnes has treballat el seu procés d'adaptació al centre?
- Nombre aproximat d'alumnat absentista amb seguiment.

- Quants casos d'aquests són a causa de la pandèmia de la COVID-19?
- Nombre d'alumnat que has acompanyat a les activitats extraescolars proposades pel centre o derivat a recursos del territori.
- Altres situacions:

Entorn les famílies (segona dimensió):

- A quantes famílies has acompanyat per gestions administratives (p. ex. beques, inscripcions...)?
- A quantes famílies has acompanyat en el procés d'acollida de l'escola?
- A quantes famílies has acompanyat per apuntar-se a serveis externs: escola adults, centre obert, centre cívic...?
- Quantes reunions has fet junt amb el tutor/a?
- Reunions realitzades sol/a amb la família?
- Amb quantes famílies mantens un seguiment diari o continuat a causa de l'especial vulnerabilitat del cas?
- A quantes famílies has derivat a serveis externs (SSAP, metge, SIAD...)
- A quantes famílies has plantejat un pla de treball per tal de millorar la situació del fills i filles?
- Nombre de famílies que participen en activitats de formació proposades pel centre o per ES.
- Altres situacions.

Entorn al centre/al professorat (tercera dimensió):

- Nombre d'activitats/accions de suport a l'acció tutorial i directiva.
- Freqüència de les demandes de suport i/o assessorament per part del professorat i equip directiu (diària, setmanal, quinzenal, mensual, altres...).
- Nombre d'espais de treball conjunt/participació amb professionals de l'EAP.
- Freqüència dels espais de treball conjunt de professionals de l'EAP (diària, setmanal, quinzenal, mensual, altres...).
- Freqüència d'intervencions conjuntes per part de professionals de l'EAP (diària, setmanal, quinzenal, mensual, altres...).
- Nombre de gestions/accions a demanda de l'EAP (per part de psicopedagogia, treball social...).
- Freqüència de les demandes de l'EAP (diària, setmanal, quinzenal, mensual, altres...).
- Nombre d'espais de treball amb professionals del centre (orientadors, TIS, mediadors, dinamitzadors...).
- Freqüència dels espais de treball amb els diferents professionals del centre (diària, setmanal, quinzenal, mensual, altres...).
- Nombre d'espais de treball amb tutors i tutores, equips docents/cicles, equips directius...
- Freqüència dels espais de treball amb tutors i tutores, equips docents/cicles, equips directius... (diària, setmanal, quinzenal, mensual, altres...).
- Altres situacions.

Entorn a la comunitat (quarta dimensió):

- Nombre d'entitats/agents socials amb els quals es manté relació.
- Nombre de coordinacions i gestions a demandes via correu electrònic, presencialment o per videoconferència amb serveis socials.
- Nombre de coordinacions i gestions a demandes via correu electrònic o presencial o videoconferència amb l'EIA.
- Nombre de programes / accions / projectes iniciats / consolidats en què es **participés** dins del centre educatiu.
- Nombre de programes / accions / projectes iniciats / consolidats que es **lideressin** dins del centre educatiu.
- Nombre de programes / accions / projectes iniciats / consolidats en què es **participés** en el territori.
- Nombre de programes / accions / projectes iniciats / consolidats que es **lideressin** en el territori.
- Nombre de l'alumnat que participa en activitats extraescolars proposades pel centre, i en el territori durant el curs 2020/21.
- Altres situacions.

Àrees d'intervenció

Marcar si hi has treballat i ordena les àrees marcades de major a menor prioritat

- Acollida
- Absentisme
- Foment de la participació (alumnat, AFA/AMPA...)
- Acompanyament i orientació (alumnat i famílies en transicions educatives, etapes vitals, recursos...)
- Relació família-escola (integració i atenció a la diversitat cultural...)
- Situacions de risc i/o de vulnerabilitat
- Suport i assessorament (tutors/es, equips docents, cicles, equip directiu...)
- Convivència, gestió de conflictes, mediació...
- Xarxa (mapeig, participació, derivacions, coordinacions...)
- Programes i projectes (disseny, planificació, implementació, intervenció...)
- Protocols d'actuació (absentisme, maltractament, assetjament escolar...)
- Altres

Les teves funcions:

Marca totes les funcions que has tingut:

- Garantir que l'acollida en el centre educatiu de l'alumnat en situació de vulnerabilitat social es desenvolupi en un entorn segur i protector, amb un tracte afectiu i una atenció personalitzada.
- Vetllar perquè els infants i els adolescents assolixin els nivells acadèmics propis de la seva edat, motivant-los i acompanyant-los en les tasques que han de dur a terme, en coordinació amb els tutors i tutores.

- Donar suport a l'equip docent en l'atenció, detecció i prevenció de situacions i conductes de risc dels alumnes.
- Assessorar l'equip directiu davant situacions d'absentisme de l'alumnat, d'acord amb els protocols establerts i en coordinació amb la resta de professionals.
- Donar suport als tutors i tutores en la relació amb les famílies i l'entorn.
- Intervenir per ajudar els infants i els adolescents atesos a desenvolupar el sentit de responsabilitat necessari per a la seva seguretat personal, autoestima i responsabilitat davant la comunitat.
- Afavorir la integració en els principals contextos de socialització: escolar, formatiu, laboral, sanitari, esportiu, de lleure i cultural, mantenint alhora l'entorn social d'origen, sempre que això sigui beneficiós.
- Coordinar les actuacions amb els agents educatius, socioeducatius i de salut del territori que integren la xarxa socioeducativa.
- Promoure el desenvolupament de programes específics de salut, d'igualtat i de prevenció de violències.
- Implicar les famílies en el projecte educatiu de l'infant o l'adolescent i en el projecte de centre motivant la seva participació i incloent-les en el procés.
- Altres funcions que creus que has tingut i que no es contemplen a la llista.

Bona pràctica

I per acabar, ens pots explicar una bona pràctica teva? Una idea, una proposta o una solució teva que t'hagi donat bons resultats amb l'alumnat, les famílies, l'escola o la comunitat...?

Si vols pots pujar un document.

3. ENQUESTA PER A DIRECCIONS

Aquesta és una enquesta dirigida a les direccions dels centres educatius de titularitat pública d'arreu de Catalunya on s'han incorporat educadores i educadors socials. Des del Col·lectiu d'Educació Social i Escola del CEESC volem avaluar com ha anat aquest primer curs.

Us agraïm la dedicació posada en respondre aquesta enquesta.

Les vostres aportacions són importants!

1. Puntua el nivell de dificultat en incorporar l'ES a l'equip? (de l'1 al 5, sent 1 la més baixa i 5 la més alta).

1.1. Quin tipus de dificultats o problemes heu tingut alhora de la incorporació?

2. Creus que l'ES complementa, afegeix o ajuda en les funcions de l'escola?

- Complementa la funció de l'escola que és la d'educar l'alumnat.
- Genera nous escenaris vers una educació més integral per part dels centres educatius, amb un seguiment a l'alumnat i a les famílies vulnerables més acurat.
- Ajuda a les funcions que ja té l'escola, amb una mirada més social.
- Necessitem més temps per saber quin potencial pot tenir l'ES per les funcions i el dia a dia de l'escola.
- No complementa, ni afegeix ni ajuda.

3. Marca les funcions que li han estat delegades a l'educador/a social:

- Garantir que l'acollida en el centre educatiu de l'alumnat en situació de vulnerabilitat social es desenvolupi en un entorn segur i protector, amb un tracte afectiu i una atenció personalitzada.
- Vetllar perquè els infants i els adolescents assoleixin els nivells acadèmics propis de la seva edat, motivant-los i acompanyant-los en les tasques que han de dur a terme, en coordinació amb els tutors i tutores.
- Donar suport a l'equip docent en l'atenció, detecció i prevenció de situacions i conductes de risc dels alumnes.
- Assessorar l'equip directiu davant situacions d'absentisme de l'alumnat, d'acord amb els protocols establerts i en coordinació amb la resta de professionals.
- Donar suport als tutors i tutores en la relació amb les famílies i l'entorn.
- Intervenir per ajudar els infants i els adolescents atesos a desenvolupar el sentit de responsabilitat necessari per a la seva seguretat personal, autoestima i responsabilitat davant la comunitat.
- Afavorir la integració en els principals contextos de socialització: escolar, formatiu, laboral, sanitari, esportiu, de lleure i cultural, mantenint alhora l'entorn social d'origen, sempre que això sigui beneficiós.
- Coordinar les actuacions amb els agents educatius, socioeducatius i de salut del territori que integren la xarxa socioeducativa.
- Promoure el desenvolupament de programes específics de salut, d'igualtat i de prevenció de violències.

- Implicar les famílies en el projecte educatiu de l'infant o l'adolescent i en el projecte de centre motivant la seva participació i incloent-les en el procés.
- 3.1. Altres funcions.
- 3.2. Si no li ha estat delegada cap d'aquestes funcions... expliqueu breument el perquè:
4. **Quina nota posaries al treball fet per l'educador/a social aquest curs? (de l'1 al 5, sent 1 la més baixa i 5 la més alta).**
5. **Sol·licitaries tenir a l'equip un educador/a social?**
- Per un curs més i veure què passa.
 - No, mai més i per diferents motius.
 - Per sempre, estem convençuts del paper que hi té dins de l'escola.
 - Per sempre, encara que creiem que podria tenir altres tasques i un altre paper.
6. **Algunes observacions.**

COL·LEGI D'EDUCADORES I EDUCADORS SOCIALS DE CATALUNYA

JULIOL 2021

Barcelona	Girona	Lleida	Camp de Tarragona	Terres de l'Ebre
Aragó, 141-143, 4a	Ibèria, 4	Rambla Ferran, 32	Pau Claris, 2	Ramon Berenguer IV, 11
08015 Barcelona	17005 Girona	25007 Lleida	43005 Tarragona	43500 Tortosa
934 521 008	972 249 276	973 289 434	977 104 081	977 770 177
ceesc@ceesc.cat	girona@ceesc.cat	lleida@ceesc.cat	tarragona@ceesc.cat	terresdelebre@ceesc.cat

www.ceesc.cat

Aquesta obra està subjecta a la llicència de
Reconeixement-CompartirIgual 4.0 Internacional de Creative Commons.
Si voleu veure en què consisteix aquesta llicència accediu a:
<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/deed.ca>